

Motion till riksdagen 2019/20:1600

av **Solveig Zander och Alireza Akhondi (båda C)**

Brister inom överförmyndarverksamheten

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta en central myndighet med ansvar för överförmyndarverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa och förtydliga länsstyrelsens tillsynsansvar för överförmyndarverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överförmyndarverksamheten måste ledas av en nämnd och att en sådan nämnd kan vara gemensam för flera kommuner och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga överförmyndarens tillsynsansvar vad gäller ekonomi, att bevara rätt och att sörja för person och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av det s.k. fribeloppet så att gode män och förvaltare kan få ett skäligt arvode, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Nästan dagligen avslöjas allvarliga och oacceptabla brister inom överförmyndarverksamheten, där gode män och förvaltare har svikit och bedragit sina huvudmän. Överförmyndare har inte skött sin viktiga uppgift, att utöva tillsyn över gode män och förvaltare – något som vi anser är oacceptabelt.

Personer som behöver skydd för att de är barn, människor med fysiska eller psykiska funktionshinder eller äldre med nedsatt beslutsförmåga på grund av ålder eller sjukdom är ingen stark grupp som opinionsbildar eller demonstrerar för sin rätt. Det är personer som behöver hjälp av en god man, förvaltare eller förmyndare, som utses av tingsrätten på förslag av överförmyndaren i kommunen.

Överförmyndarverksamheten är en viktig del i kommunens ansvar och sköts på olika sätt inom olika kommuner. I vissa kommuner förekommer det att endast en person är överförmyndare medan det i andra finns en särskild nämnd med biträde av förvaltning med juridisk kompetens. I kommunallagen föreskrivs endast tre obligatoriska nämnder i varje kommun: överförmyndarverksamhet, kommunstyrelsen och valnämnden. Det säger en del om vilken viktig funktion som åvilar överförmyndaren.

De olika organisationsformer som förekommer – ensam överförmyndare, överförmyndarenhet (tjänsteman eller politiker), överförmyndarnämnd, gemensam nämnd för flera kommuner – gör systemet svåröverskådligt. I de fall en ensam överförmyndare sköter verksamheten blir den mycket sårbar. I komplicerade ärenden finns heller ingen att samråda med.

Antalet personer som är i behov av förvaltare, gode män eller förmyndare har blivit fler. Förutom ökningen av antalet dementa åldringar, ökar även personer från tidigare stängda vårdinrättningar, som genom psykiatireformen nu finns ute i samhället. De ensamkommande flyktingbarnen har ökat då flyktingströmmarna varit större än någonsin tidigare. Med andra ord ställs stora krav på gode män, förvaltare eller förmyndare. Speciellt när det gäller att ”sörja för person och bevaka rätt”. Det behövs bättre utbildning av gode män och förvaltare så att de kan sköta sitt uppdrag.

På nationell nivå har Riksrevisionen och JO tillsynsansvaret. På kommunal nivå har länsstyrelsen, kommunrevisionen och JO ansvar för att utöva tillsyn över verksamheten. När flera myndigheter har ansvar för liknande uppgifter blir det otydligt var den enes ansvar slutar och den andres tar vid. Riksrevisionen och JO har riktat kritik mot länsstyrelsernas tillsyn. Det har därmed varit klart att överförmyndarverksamheten har klara brister i sin verksamhet. En statlig central myndighet med tillsynsansvar och ansvar för en hög kvalitet på utbildning skulle öka rättssäkerheten för samhällets allra mest utsatta. För att skydda huvudmännen från rättsförlust måste den nuvarande splittrade tillsynen också vara en del av den nya centrala myndighetens uppdrag. Det måste finnas en kommunal nämnd som har ansvaret och kan avgöra komplicerade ärenden istället för en ensam överförmyndare. Det skulle skapa större rättssäkerhet. En sådan nämnd bör kunna vara underställd flera kommuner som valt att bedriva en överförmyndarverksamhet i samverkan.

Regeringen måste skyndsamt ta allvarligt på de brister som nu blivit tydliga. Våra mest utsatta som är förhindrade att själva ta hand om sig och bevaka sin rätt måste vara trygga och bli hanterade med rättssäkerhet.

Solveig Zander (C)

Alireza Akhondi (C)